

Frazemi u razgovornom jeziku

Haršanji, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:530424>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek

Diplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti i
engleskoga jezika i književnosti

Ana Haršanji

Frazemi u razgovornom jeziku

Diplomski rad

Mentorica: doc. dr. sc. Ana Mikić Čolić

Osijek, 2020.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Diplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti i
engleskoga jezika i književnosti

Ana Haršanji

Frazemi u razgovornom jeziku

Diplomski rad

Humanističke znanosti, filologija, kroatistika

Mentorica: doc. dr. sc. Ana Mikić Čolić

Osijek, 2020.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravila te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni. Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasna da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku 27. kolovoza 2020.

Ana Harsanyi, 0122222502

ime i prezime studenta, JMBAG

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Frazeologija.....	2
2.1. Frazeologija u Hrvatskoj	3
3. Frazemi	4
3.1. Značajke frazema.....	4
3.2. Frazemi i značenjske promjene riječi	5
3.3. Frazemi prema obliku.....	6
3.4. Frazemske sraslice i polusloženice.....	8
3.5. Frazemi u užem i širem smislu	9
4. Porijeklo frazema	11
5. Razgovorni frazemi.....	14
5.1. Razgovorni frazemi s hrvatskim sastavnicama	14
5.2. Razgovorni frazemi s tuđicama	15
6. Frazemi u razgovornom jeziku mladih	17
6.1. Opis anketnog upitnika.....	17
6.2. Analiza anketnog upitnika	17
7. Zaključak.....	33
8. Literatura.....	34
9. Prilog – anketni upitnik.....	36

Sažetak

U ovome je diplomskom radu riječ o frazemima u razgovornom jeziku. Nakon teorijske pozadine frazema (poglavlja o frazeologiji, frazemima općenito te porijeklu frazema) opisuju se frazemi u razgovornom jeziku. Neki su razgovorni frazemi iz toga poglavlja i dijelom anketnog upitnika koji je proveden u programu „Google obrasci“ na uzorku od 157 ispitanika, odnosno mladih u dobi između 18 i 25 godina. Cilj je anketnog upitnika ispitivanje uporabe i učestalosti uporabe određenih razgovornih frazema. Rezultati ankete pokazuju da su odabrani, „noviji“ razgovorni frazemi uistinu prihvaćeni u svakodnevnom jeziku mladih, a učestalost uporabe varira od „nikad“ do „često“. Početne pretpostavke o rezultatima anketnog upitnika pokazale su se točnima. Jedna je pretpostavka bila da će neki razgovorni frazemi prevladavati u uporabi, odnosno biti označeni s opcijom „često“. Čak 95,5 % ispitanika u svome se razgovornom jeziku koristi frazemom „koji/kakav lik“, 91,7 % koristi se frazemom „pasti na foru“, „iz fore“, „fora je“ te frazemom „živ i zdrav“, a 90,4 % frazemom „zaspati kao klada/top/mrtav“. Iznenadio je mali postotak ukupne učestalosti uporabe frazema poput „prodati spiku“, „ubit' se k'o životinja“ te „spaljeno je“. Sljedeća je pretpostavka bila da „stariji“ ispitanici, oni u dobi između 23 i 25 godina, u nešto manjoj mjeri upotrebljavaju razgovorne frazeme općenito, što je i potvrđeno jer često odabiru opciju „nikad“ ili „vrlo rijetko“. Očekivalo se i da će neke frazeme „mlađi“ upotrebljavati češće, a „stariji“ rjeđe i obratno. Potvrdili su to frazemi poput „ubit' se k'o životinja“, „biti spaljen“ ili „spaljeno je“, „zaspati kao top/klada/mrtav“ koje ispitanici od 23 do 25 godina najčešće označuju s opcijama „nikad“ ili „vrlo rijetko“, a ispitanici od 18 do 22 godine najčešće označuju s opcijama „ponekad“ ili „često“. S druge strane, ispitanici od 18 do 22 godine manje upotrebljavaju frazeme poput „čovjek od riječi“, „dobar u duši“ te „začarani krug“ jer ih najčešće označuju s opcijama „nikad“ ili „vrlo rijetko“. Ispitanici od 23 do 25 godina upotrebljavaju ih u nešto većoj mjeri jer ih najčešće označuju s opcijama „ponekad“ ili „često“. Zaključno, iz navedenih se rezultata može uočiti da razgovorni frazemi u manjoj ili većoj mjeri, ovisno o pojedinim primjerima razgovornih frazema, čine dio razgovornog jezika mladih.

Ključne riječi: *frazemi, razgovorni frazemi, jezik mladih*

1. Uvod

Ovaj se diplomski rad bavi frazemima u razgovornom jeziku. U teorijskom se dijelu prvo objašnjava pojam frazeologije, podjela frazema te kratak povijesni dio početaka frazeologije. Predstavlja se i frazeologija u Hrvatskoj koja je, iako uistinu mladoga vijeka, iznjedrila dva frazeološka rječnika, kao i veći broj znanstvenih radova na temu frazeologije. Potom se objašnjavaju frazemi, značajke frazema te njihov nastanak kroz značenjske promjene riječi. Donose se i potpoglavlja o frazemima prema obliku, frazemskim sraslicama i polusloženicama te o frazemima u užem i širem smislu. Riječi će biti i o porijeklu frazema te o teorijskoj pozadini razgovornih frazema općenito, kao i o frazemima s hrvatskim sastavnicama te sa sastavnicama tuđicama. Središnji dio rada predstavlja anketni upitnik koji se sastoji od niza razgovornih frazema. Cilj je anketnog upitnika ispitati upotrebljavaju li se ti frazemi u razgovornom jeziku mladih u dobi između 18 i 25 godina te u kojoj mjeri (učestalosti). Na uzorku od 157 ispitanika ženskoga i muškoga spola doznaje se jesu li razgovorni frazemi uistinu dio razgovornoga jezika mladih. Očekivani su rezultati da su razgovorni frazemi u manjoj ili većoj mjeri zastupljeni u razgovornom jeziku mladih, ali očekuje se i da ispitanici koji pripadaju posljednjoj dobnoj skupini (od 23. do 25. godine starosti) manje upotrebljavaju neke razgovorne frazeme nego mlađe skupine (od 18. do 22. godine starosti) i obratno. Očekuje se i da se nekim razgovornim frazemima mladi koriste u većoj mjeri, u intervalu između „ponekad“ i „često“, odnosno da su neki od odabranih razgovornih frazema više zastupljeni u razgovornom jeziku svih ispitanika. S druge strane, neki su razgovorni frazemi možda manje popularni, a takve bi razgovorne frazeme ispitanici u svome razgovornom jeziku upotrebljavali u intervalu između „nikad“ i „vrlo rijetko“. U posljednjem poglavlju ovoga rada, analiziraju se rezultati anketnog upitnika koji je proveden u razdoblju od 14. srpnja do 21. srpnja 2020. godine, a donose se i grafički prikazi uporabe te učestalosti uporabe za svaki razgovorni frazem. Na kraju slijedi zaključak anketnog upitnika te popis literature.

2. Frazeologija

Termin *frazeologija* (grč. *phrasis* „izraz“ + *logos* „riječ, govor“) ima dva značenja (Berbić Kolar, 2018: 215). Tako ju se u predgovoru rječnika Menac i dr. (2003: 5) određuje kao relativno mladu lingvističku disciplinu koja proučava ustaljene izraze u okviru jednoga ili više jezika, a s druge je ukupnost frazema objedinjenih prema različitim kriterijima. U predgovoru se rječnika Menac i dr. (2003) donosi podjela frazema prema pojedinim komponentama ili sastavnicama (npr. *somatska frazeologija*), prema porijeklu i proširenosti upotrebe (npr. *posuđena frazeologija* ili *internacionalna frazeologija*), prema vremenskoj raslojenosti (npr. *arhaična frazeologija*), prema područnoj raslojenosti (npr. *regionalna frazeologija*).

Proširenija je podjela (Berbić Kolar, 2018: 215) prema sastavnicama određenoga semantičkog polja: *zoonimna frazeologija* (ukupnost frazema sa zoonimnim sastavnicama), *somatska* (ukupnost frazema sa somatskim sastavnicama), *nacionalna frazeologija* (ukupnost frazema nacionalnoga karaktera), *posuđena frazeologija* (ukupnost frazema posuđenica), *arhaična frazeologija* (ukupnost arhaičnih frazema), *dijalektna frazeologija*, *regionalna frazeologija* (ukupnost frazema koji se upotrebljavaju na određenom području), *frazeologija M. Krleže* (frazeologija kojom se služe pojedini književnici).

U srednjemu se vijeku (1500. godine) pojavila prva zbirka o neraščlanjivim vezama riječi, a autor joj je Erazmo Roterdamski. U njoj je autor, uz poslovice i uzrečice, istaknuo izraze i veze riječi u prenesenu smislu koje su bile dijelom tekstova raznih pisaca ili primjenjivane u grčkomu i latinskom jeziku. Već u šesnaestomu su stoljeću primjer Erazma Roterdamskog slijedili mnogi prikupljajući narodne uzrečice, izreke te citate iz značajnijih djela. Teoretičari i prikupljači ubrajali su u proverbije, uz narodne poslovice i mudre uzrečice, i veze riječi s prenesenim te često i slikovitim značenjem, a danas te veze riječi ubrajamo u frazeme (Matešić, 1978: 211).

Frazeologija pronalazi sve više ljudi kojima postaje zanimljiva. S većim brojem ljudi, dolazi do brojnijih radova i sve češćih promišljanja o danoj problematici. Područje se istraživanja širi te dolazi do pitanja koja vode do novih spoznaja (Berbić Kolar, 2018: 222).

2.1. Frazeologija u Hrvatskoj

U Hrvatskoj se frazeologija počela proučavati početkom 70-ih godina 20. stoljeća. Za razvoj je frazeologije zaslužna Antica Menac osnovavši s grupom rusista Zagrebačku frazeološku školu (Fink-Arsovski, 2002). Kovačević (2012) ističe da je u suvremenoj domaćoj jezikoslovnoj literaturi frazeologija različito viđena. Samostalna je jezikoslovna disciplina, ali je i u vrlo bliskoj vezi s leksikologijom. Osim Antice Menac, veliku je ulogu u frazeološkim istraživanjima imao i Matešić objavivši 1982. prvi frazeološki rječnik hrvatskoga i srpskog jezika. Fink-Arsovski, Kovačević i Hrnjak 2010. objavljuju *Bibliografiju hrvatske frazeologije* i CD s popisom frazema analiziranih u znanstvenim i stručnim radovima. Još jedan frazeološki rječnik je *Hrvatski frazeološki rječnik* Antice Menac, Željke Fink-Arsovski i Radomira Venturina iz 2003. Izrađen je na temelju valjanih leksikografskih kriterija i frazeoloških spoznaja (Tafra, 2005: 216–217).

Zbog povećanoga interesa za frazeologiju želja je urednika frazeoloških rječnika frazeme hrvatskoga jezika učiniti dostupnijima i učestalijima u upotrebi, a možda se tako neki spase i od prelaska u pasivni fond (Menac i dr., 2003: 7).

3. Frazemi

Frazeologija proučava frazeme. U prvom se frazeološkom rječniku hrvatskoga ili srpskog jezika (Matešić, 1982) ističe da nema jedinstvenoga mišljenja o definiciji frazema. Prema Matešiću (1982), frazemi su jedinice značenjskoga karaktera koje se kao cjelina reproduciraju u govornom aktu s dvjema punoznačnim (autosemantičkim) riječima, od kojih je barem jedna doživjela promjenu značenja. Kovačević (2012) uz termin *frazem* navodi i ove nazive: *kombinacija riječi, ustaljena kolokacija, ustaljena fraza, fraza, fiksirani izraz, okamenjeni izraz, okamenjeni sklop, okamenjena fraza, ustaljeni izraz, stalni izraz, stalni leksički kompleks, frazalni leksem, idiom, idiomatski izraz, idiomatska fraza, frazeološka jedinica, frazeološki obrat, frazeologem*.

3.1. Značajke frazema

Menac i dr. (2003: 5) ističu da se frazem „sastoji od najmanje dviju sastavnica za koje je karakteristična ustaljenost upotrebe, cjelovitost i relativno čvrsta struktura“. Navodi se i da je velikom dijelu frazema svojstvena slikovitost, visok stupanj ekspresivnosti i najčešće negativno konotativno značenje. Bitno je obilježje i desemantizacija jer su sve sastavnice ili dio njih izgubile prvotno leksičko značenje te dobile novo (frazemsko) značenje. U slobodnim svezama riječi značenje predstavlja zbroj, odnosno kombinaciju pojedinačnih značenja riječi. Primjerice u slobodnoj svezi *čitati knjigu* svaka je riječ zadržala svoje značenje, a može se reći i *čitati pismo, čitati novine* ili *izgubiti knjigu, pisati knjigu* i sl. U frazeološkim svezama značenje nije zbroj pojedinačnih značenja sastavnica niti se sastavnice mogu mijenjati i reći npr. „sve u petnaest“ umjesto „sve u šesnaest“ (Menac i dr., 2003: 5). Menac (2007) ističe da neke identične sveze mogu biti istodobno i slobodne i frazeološke. Primjerice, postoji sveza *desna ruka*. Slobodna bi sveza označavala dio tijela, a frazeološka označava vjernog pomoćnika (Berbić Kolar, 2018: 218–219).

Dakle, frazeme odlikuje uglavnom stabilan red riječi, značenje cjeline koje nije zbroj značenja svih sastavnica, čvrsta struktura u kojoj su leksičke zamjene ograničene (gramatičke ne unose semantičke promjene). Nadalje, najmanji je opseg frazema cjelina od jedne samostalne i jedne pomoćne riječi, a najveći je opseg neodređen (Menac, 2007).

Matešić (1982) ističe sljedeće značajke frazema:

1. *reproduciranje* – frazem se pojavljuje u gotovu obliku kao čvrsta veza riječi ustaljena dugom upotrebom;
2. *formalno ustrojstvo* – neraščlanjiv skup riječi od kojih su najmanje dvije punoznačne (autosemantičke);
3. *idiomatičnost* – semantička pretvorba najmanje jednoga člana čvrstoga skupa riječi, a značenje frazema nikada ne odgovara zbroju značenja njegovih članova;
4. *uklapanje u kontekst* – frazem se u rečenici pojavljuje kao njezin prosti član, tj. frazem nije skup riječi u vidu vlastitoga teksta.

Frazem se kao zapamćena, usvojena ili naučena (ako se radi o stranom jeziku) cjelina uključuje u diskurs pa tako možemo govoriti o značajki ustaljenosti, odnosno reproduktivnosti (Fink-Arskovski, 2002). Dosta je česta i frazeologizacija slobodnih sveza stjecanjem prenesenoga značenja, kao u primjeru *mesti pred svojom kućom* (Fink-Arskovski, 2002). Tri su osnovna oblika frazeološke analize: semantička se analiza bavi načinom oblikovanja, motiviranošću, porijeklom frazeološkog značenja; sintaktička uključivanjem frazema u rečenično ustrojstvo i određivanjem njegove funkcije; a strukturna se bavi opsegom, leksičkim sastavom frazema te određivanjem glavne, noseće komponente (Menac, 2007).

3.2. Frazemi i značenjske promjene riječi

Konvencija, česta komunikacija, odlučujući je činitelj dobivanja statusa jezičnog znaka u vidu frazema. Za promjene u jeziku kažemo da su unutarjezično motivirane neposrednom uporabom kao sustavnoga komunikacijskog sredstva. Netočno je mišljenje da na oblikovanje frazema ponekad mogu utjecati odvojeno ili izvanjezični ili unutarjezični čimbenici. S druge strane, ponegdje mogu prevagnuti jedni, a ponegdje drugi činitelji (Matešić, 1982).

Utjecaj primarno izvanjezičnih činitelja pokazuju veze riječi koje postaju frazemima, kao u sljedećim primjerima:

- a) izjava glasovite povijesne osobe: *O tempora, o mores!, Biti ili ne biti*;
- b) naslov djela: npr. *Ili jesmo – ili nismo* (naslov knjige pripovijedaka S. Kolara);

c) izreka u aktualnom kontekstu koja obično potječe od kakve ustanove, npr. crkve, vojske, suda: *apostolski oci* – najstariji kršćanski pisci; *bijela knjiga*; *crna lista*; *hladni rat* (Matešić, 1982: 409).

Na utjecaj unutarjezičnih činitelja nailazimo kada je pri nastajanju nove frazemske jedinice prevladao princip analogije, npr. frazemi poredbenoga ili parnoga tipa: *zaspati kao klada/top/mrtav* – čvrsto, tvrdo zaspati; *biti blijed kao smrt/mrtvac/krpa* – (biti) vrlo blijed, *braniti se nogama i rukama, ognjem i mačem...*

Frazemi nastaju i pod utjecajem jezičnih figura:

- a) metafora: *krokodilske suze*
- b) hiperbola: *praviti iz muhe slona*
- c) metonimija: *pokazati figu*
- d) eufemizam: *u Evinu kostimu*

Frazemi glasovnih osobina:

- a) aliteracija: *u prah i pepeo*
- b) asonanca: *o kruhu i ruhu*
- c) figura *etymologica*: *biti bitku* (Matešić, 1982: 409–410).

Traže se odgovori na pitanja razgraničavanja frazeologije s obzirom na druge pogranične discipline – frazeologija u užem ili frazeologija u širem smislu riječi. Kako definirati frazem i sistematizirati ga u vezi s opsegom značenja uzevši u obzir i formalni sastav ili vodeći računa o kakvoći semantičkog stupnja njezinih komponenata. Preinaka značenja povezana je s težnjom subjekta da otkriva nova područja zbilje i misli, te s nastojanjem novog oblikovanja „danog“ smisla okamenjujući „uzetu“ vanjsku strukturu da bi to u jeziku na kraju dobilo status „normalnog“ značenja. Status uopćavanja postignut je tek kada se frazem leksikalizirao, postao čest i dostupan svim pripadnicima jedne jezične skupine te ušao u sve priopćajne kanale (Matešić, 1982: 410).

3.3. Frazemi prema obliku

Prema obliku frazem može biti fonetska riječ, skup riječi ili rečenica (Menac, 2007).

Fonetska je riječ „sveza jedne samostalne i naglašene riječi i jedne (rjeđe dviju) nesamostalne i nenaglašene riječi (proklitike ili enklitike), koje zajedno tvore naglasnu cjelinu (*bez daljnjega, ispod časti, ni govora, od davnina, za dlaku, ni u ludilu, za po kući* itd.)“ (Berbić Kolar, 2018: 221). Neki frazeolozi ne ubrajaju takve primjere u frazeme smatrajući da se samo sveze od dviju ili više samostalnih riječi mogu ubrajati u frazeme (Menac, 2007). Najveći se dio fonetskih riječi sastoji od imenice i prijedloga, od imenice i čestice te od čestice, prijedloga i imenice.

Skup riječi najčešći je oblik u kojem se frazemi javljaju, a predstavljaju svezu dviju ili više samostalnih riječi uz pomoćne riječi ili bez njih. Sintaktička sveza može biti neovisnog i ovisnog tipa. Sastavnice neovisnog tipa povezane su neovisnim veznicima (sastavnim, suprotnim, rastavnim), npr. *živ i zdrav, prije ili poslije* itd.

Sintaktičke sveze ovisnoga tipa dovode do sljedećih pojmova:

a) Kongruencija (sročnost) – glavna i ovisna riječ u svezi podudaraju se u rodu, broju i padežu (*začarani krug, glavni zgoditak, krokodilske suze...*).

b) Rekcija (upravljanje) – glavna riječ određuje u kojem će obliku biti ovisna riječ. Prema glavnoj riječi rekcija može biti:

a) glagolska (verbalna) – *poželjeti dobrodošlicu, kovati u zvijezde, plivati protiv struje...*

b) imenička (supstativna) – *junak dana, otac obitelji, čovjek od riječi...*

c) pridjevska (adjektivna) – *željan slave, pun sebe, dobar u duši...*

c) Pridruživanje – ovisna je riječ nepromjenjiva ili se rabi samo u osnovnom obliku: *krivo gledati, mirno spavati, ići kući pjevajući* (Menac, 2007).

Postoje i frazemi kojima je rečenica osnovni strukturni oblik. To može biti jednostavna (*žena je varljiva, u tom grmu leži zec*) ili složena rečenica:

a) nezavisno složena – *Dođoše divlji i istjeraše pitome.*

b) zavisno složena – *Trla baba lan da joj prođe dan* (Menac, 2007).

Ponekad su frazemi desemantizirani do te mjere da uključivanjem u rečenicu postaju samo jedan njezin dio, npr. priložna oznaka (*U nestašici su se najbolje snašli privatnici: uvezli*

su deficitarni proizvode dok si rekao britva.). S druge pak strane, neki se frazemi spomenutog strukturnog tipa u diskursu pojavljuju kao replike, komentari ili postaju umetnuti rečenični dijelovi: *tko bi rekao, što je tu je, nije ti tata staklar* (Fink-Arsovski, 2002).

Poslovice, krilatice i maksime ne ubrajaju se u frazeološki korpus jer su paremiologija i krilatologija zasebne jezikoslovne discipline (Kovačević, 2012). Goruće pitanje u frazeologiji nastalo je kada su zamijećene jezične jedinice s karakteristikama koje se djelomično mogu gledati kao frazemi (stupanj desemantizacije i slikovitost), ali s druge strane ne zadovoljavaju zadane kriterije da bi bili pravi frazemi. Riječ je o frazemskim sraslicama (*zaboga, dovraga, kvragu...*) i frazemskim polusloženicama (*zbrda-zdola*), koje se nalaze na granici frazeološkoga i leksičkoga fonda (Berbić Kolar, 2018: 222).

3.4. Frazemske sraslice i polusloženice

Frazemske su sraslice jednorječne jezične jedinice u kojima je redosljed sastavnica isti kao u sintagmi ili svezi riječi od kojih su nastale. Sraslice kao vrsta tvorenica prema zagrebačkoj frazeološkoj školi nisu frazemi jer ne zadovoljavaju formalni kriterij (Tafra, 2005). Zbog formalnoga kriterija višerječnosti isključene su iz frazeološkoga fonda te ih se rijetko uključuje i u opće rječnike. Smatra se da su na frazeološkoj periferiji i da ih se ne treba u potpunosti isključivati jer i dalje nose frazeološko značenje.

Frazeološke polusloženice novoustanovljena su skupina frazema s obzirom na opseg frazema. Također se nalaze na granici definicije frazema jer su jednorječnice što se suprotstavlja frazemskom formalnom kriteriju višerječnosti. Međutim, frazeolozi ih smatraju frazemima jer svaka sastavnica ima svoj naglasak (Kovačević, Ramadanović, 2013).

Tri su skupine polusloženica prema odnosu između sastavnica frazema:

1. subordinacijski odnos: *rak-rana, tata-mata*;
2. koordinacijski (korelacijski) odnos među nepromjenjivim sastavnicama: *amo-tamo, brže-bolje, danas-sutra*;
3. koordinacijski (korelacijski) odnos među promjenjivim sastavnicama: *hoćeš-nećeš / hoćeš-nećeš* (Kovačević, Ramadanović, 2013).

Pojavljuje se i skupina frazema u kojima je polusloženica samo jedna od frazemskih sastavnica, dio frazema, s dva tipa sintaktičko-semantičkih odnosa između sastavnica:

1. koordinacijski odnos: *dovesti u šahmat poziciju koga; nema <tu> trte-mrte;*
2. subordinacijski odnos: *činiti/učiniti u foto-finišu što; dati time-out komu*
(Kovačević, Ramadanović, 2013).

3.5. Frazemi u užem i širem smislu

Već spomenuta definicija frazema odnosi se na frazeme u užem smislu. Kako je već i istaknuto, frazemi se uklapaju u kontekst kao njegov sastavni dio. Neki frazeolozi naglašavaju i kako frazem mora sadržavati barem dvije punoznačnice, a drugi drže da je to nepotrebno. Pri sastavljanju frazeoloških rječnika u obzir se uzimaju frazemi i u užem i u širem smislu (Kolenić, 2006: 75).

S druge strane, za dio je frazema karakteristična upotreba u ustaljenom obliku, ali im nisu svojstvene ekspresivnost i konotacija, te ih smatramo frazemima u širem smislu, npr. *uzeti – uzimati u obzir što, obratiti pozornost (pažnju) komu na koga/na što*. Minimalni frazemi, za koje govorimo da u većini slučajeva imaju strukturu fonetske riječi, najčešće se sastoje od jedne autosemantičke i jedne sinsemantičke riječi (rjeđe dviju), npr. *ni u ludilu, za pod zub*. Sveze riječi imaju najmanje dvije autosemantičke riječi, pri čemu razlikujemo nezavisne i zavisne sveze riječi. U nezavisnima su sastavnice u ravnopravnom i gramatički neovisnom odnosu, npr. *žariti i paliti, milom ili silom*, a povezane su nezavisnim veznicima. Za zavisne je pak sveze karakterističan neravnopravan odnos između sastavnica, a zavisna je sastavnica na različite načine gramatički ovisna o glavnoj. Zavisne se sveze prema sintaktički glavnoj sastavnici dalje dijele na imeničke (*do krajnjih granica*), glagolske (*živjeti na tuđoj grbači*), pridjevske (*lud sto gradi*), priložne (*jedva jedvice*). Dio frazema ima strukturu rečenice. To može biti:

- 1) krnja rečenica, npr. *krenulo je (pošlo je) niz brdo što,*
- 2) dvočlana, npr. *srce je na mjestu komu,*
- 3) složena, npr. *<pa> kud puklo da puklo* ili
- 4) zavisna, npr. *gdje je bog (vrag) rekao laku noć* (Menac i dr., 2003: 6).

Frazemi mogu biti i polusloženice, npr. *rekla-kazala, zbrda-zdola*. Frazemi s poredbenom strukturom specifičan su strukturni tip: oni mogu biti trodijelni (npr. *sladak kao šećer*) ili dvodijelni (npr. *kao kec (as) na jedanaest*). Neki frazemi imaju izraziti nacionalni

karakter (npr. *Martin iz Zagreba*), dok se drugi mogu smatrati internacionalizmima (*korak po korak*) (Menac i dr., 2003: 6).

Matija Antun Relković u svom djelu *Satir iliti divlji čovik* ima mnogo razgovornih frazema. Jedan je od njih i *vući za nos* („obmanjivati koga“, „varati koga“). Punoznačnice su u ovom frazemu *vući* i *nos*. Kada bi svaka punoznačnica u ovoj svezi imala svoje značenje, tj. kada bi se doista radilo o tome da je tko koga vukao za nos, ne bismo mogli govoriti o frazemu. U Relkovićevoj je rečenici *vući za nos* glagolski frazem i može ga se zamijeniti glagolom „obmanjivati“. U ovom je slučaju riječ o frazemu u užem smislu jer su svi uvjeti potpuno ispunjeni prema definiciji frazema. Vajs i Zečević (1994) frazeme u užem smislu nazivaju *izričajima*.

Mnoge je frazeme prema već danoj definiciji lako prepoznati. Ipak, utvrđivanje frazema u konkretnom tekstu nije uvijek jednostavno. Značenjska preobrazba frazemskih sastavnica u takvim je slučajevima manja. Takve sveze Vajs i Zečević (1994: 176) zovu *lokucijama*: „Značenje takvih ustaljenih sveza proizlazi iz uzajamne uvjetovanosti značenja njezinih sastavnica i u konkretnom se jeziku upotrebljava baš takva sveza, a ne pojedinačna riječ istoga značenja.“ Takve se postojeće sveze često sastoje od pridjeva i imenice, a najviše su poznate iz usmenoga pjesništva: *bili danak, sinje more, grad bijeli, gorica zelena, bor zeleni, soko' sivi* i sl. U tim je primjerima riječ o frazemima u širem smislu jer se u njima nije odvila prevelika značenjska pretvorba. Menac (1978) govori da frazem ne mora sadržavati dvije punoznačnice. Često u tekstovima nalazimo svezu prijedloga i zamjenice *među nama* (dakle, frazem koji se ne sastoji od dviju punoznačnica), a to znači „u povjerenju“ (Kolenić, 2006: 78).

Prema sintaksoj svezi frazemske se sintagme dijele na frazeme nezavisnoga tipa (*živ i zdrav*) i zavisnoga tipa, pri čemu je to najčešće kongruencija (*plava krv*) ili rekcija (*pružiti otpor*) (Kolenić, 2006: 79). Ako frazem sadržava glagol, onda je glagolski; ako frazem nema glagola, a ima imenicu, onda je imenički; ako frazem nema ni glagola ni imenice, a sadrži pridjev, onda je pridjevni; a ako pak nema nijedno, a sadrži prilog, onda je priložni. Moguće je krenuti i obrnutim slijedom, od značenja. Ako frazem ima glagolsko značenje, tada je glagolski, ako je značenje imeničko, onda je imenički, ako je priložno – priložni je. S obzirom na sintaktičko ustrojstvo, frazem može biti rečenica ili skup riječi (sintagma). Sintagme pak mogu imati u rečenici ulogu određenoga rečeničnoga dijela. Tako imenički frazemi mogu u rečenici biti subjekti, objekti i sl. (Kolenić, 2006: 78–80).

4. Porijeklo frazema

Prvi registrirani članak u kojemu se govori o porijeklu frazema datira iz 1813., a potječe iz Rusije – rusko je jezikoslovlje prvo u kome se stvorio temelj za teoriju frazeologije. Utemeljiteljem slavenske frazeologije smatra se Vinogradova iako se 1931. Polivanov zalagao za njezino osamostaljenje i ustvrdio da bi uz leksikologiju, koja ima zadatak istraživati značenja pojedinih riječi, nova disciplina trebala istraživati značenja skupina riječi (Berbić Kolar, 2018: 215–216).

Dijelu je frazema relativno jednostavno odrediti porijeklo. Tako se prepoznaju biblizmi (*vatreno krštenje*) ili frazemi iz različitih književnih djela i mitologije (*mrtve duše*, *lavovski (lavlji) dio*, *Sizifov posao*). Određen broj frazema vuče svoje podrijetlo iz sporta i nekih igara (*odskočna daska*, *na duge staze (pruge)*, *biti na potezu*, *staviti (baciti) karte na stol*). U dubinskoj strukturi nekih skrivaju se povijesni podaci koji ponekad pripadaju nacionalnoj, a ponekad svjetskoj povijesti (*kocka je bačena*), dok je u drugima moguće prepoznati termine ili izraze iz pojedinih znanosti koji su zbog novog značenja postali dio općega frazeološkog fonda: *biti na istoj (jednakoj) valnoj dužini < s kim >*, *za sto osamdeset stupnjeva*. Čest su izvor frazema i pojedina područja, npr. pomorstvo (*dignuti/dizati sidro*), zanat (*ispeći/peći < svoj > zanat*), kulinarstvo (*zakuhati (skuhati) kašu (poparu, čorbu) komu*, ribolov (*progutati mamac*), lov (*namjestiti/namještati (postaviti/postavljati) klopku (stupicu, zamku) komu*) itd. (Menac i dr., 2003: 7).

Motivacija je značenja mnogih frazema danas prikrivena pa za njihovo objašnjenje i postanak nisu dovoljna samo lingvistička istraživanja, već i pomoć drugih znanosti poput povijesti, geografije, etnografije, folkloristike i dr. Frazeologija je više od ostalih jezičnih područja povezana s tradicijom, poviješću i kulturom nekog naroda i tako može pružiti podatke o običajima i narodu iz kojeg je ponikla. Takvi su primjerice frazemi:

ispravljati krivu Drinu = pokušavati učiniti nešto nemoguće, raditi uzaludan posao;
za Kulina bana = u staro dobro vrijeme, prдавno; *i mirna Bosna* = i sve je u redu;
Zvonimirova baština = prokletstvo; *vjenčati se oko vrbe* = stupiti u izvanbračnu vezu;
istjerati kome mušice iz glave = opametiti koga, itd.

Takvi se frazemi mogu nazvati nacionalnim frazemima i dio su općega frazeološkog fonda nekoga jezika (Turk, 1994: 38).

Iako je frazeološki fond jednoga jezika ponajviše nacionalan, tj. nastao u narodu koji se njime služi i izražava njegovu kulturu i etnološku posebnost, u frazeologiji ne treba zanemariti i njezin međunarodni sloj, popunjavan u različitim razdobljima iz različitih izvora. Strani frazemi u hrvatski jezik ulaze u izravnom (neprevedenom) i u kalkiranom (prevedenom) obliku. Neprevedeni frazemi izgovorno se više ili manje prilagođavaju, ali ostaju neizmijenjeni. Najviše izravnih frazema potječe iz latinskog jezika: *ad acta, ad hoc, alter ego, bona fide, corpus delicti, cum grano salis, in medias res, lupus in fabula, modus vivendi, non plus Ultra, nota bene, persona grata, pro et contra, pro forma, pro primo, pro sekundo, status quo, terra incognita, Via facti* itd. Iz ostalih je jezika izravnih frazema primljeno mnogo manje. Iz engleskog su primljeni primjerice ovi frazemi: *all right, fair play, fifty-fifty*; iz francuskog: *l'art pour l'art, par excellence*; iz talijanskog: *salto mortale* itd. (Turk, 1994: 39).

Češći su međunarodni frazemi koji u neki drugi jezik ulaze kalkiranjem. Opće su pretpostavke za kalkiranje semantička podudarnost u jeziku primaocu i pretpostavljenom jeziku davaocu, potpuna ili bar velika podudarnost u izrazu obaju jezika, kulturno-povijesne mogućnosti preuzimanja, zatim jezik davalac te jezik posrednik. Etimologijski rječnici baš i ne mogu pomoći pri utvrđivanju podrijetla jer se frazemi u njima u pravilu ne registriraju. Iako su u svijetu i kod nas pojedina pitanja u frazeologiji osvjetljavana s različitih stajališta, pitanja postanka i širenja frazema još su uvijek neosvijetljena (Turk, 1994: 39).

Kako bi se utvrdilo ishodište nekog frazema, pogotovo onog koji sastavom i značenjem ne upućuje na mogući strani uzor, potrebno je prvo ustanoviti je li ispunjena prva pretpostavka za kalkiranje: semantička istovjetnost i velika strukturna podudarnost. Frazemi koji ispunjavaju ta mjerila ulaze u red općeeuropskih frazema – frazema koji se u europskim jezicima javljaju s istim značenjem i velikom strukturnom podudarnošću. Općeeuropski se frazemi prema podrijetlu razvrstavaju u sljedeće skupine:

1 . Frazemi biblijskog podrijetla i uopće kršćanskog karaktera:

npr. *od Adama i Eve* = od prapočetka, vrlo davno, *nevjerni Toma* = koji u sve sumnja, *nositi križ* = (strpljivo) podnositi nevolje

2. Općeeuropski frazemi motivirani mitološkom ličnošću, povijesnom ličnošću ili događajem: npr. *Ahilova peta* = slaba strana nečega, *Gordijski čvor* = jako zamršena stvar

3. Općeeuropski frazemi – izreke poznatih ličnosti s univerzalnom i u određenim okolnostima primjenjivom porukom: npr. *biti ili ne biti, nešto je trulo u državi Danskoj*
4. Frazemi s općim značenjem, potvrđeni u europskim jezicima, a zasad im nije utvrđeno ishodište: jezik i tekst u kojem su nastali: npr. *imati u krvi, probiti led*
5. Noviji se frazemi, naročito na području politike i ekonomije, brzo šire sredstvima javnog priopćavanja i kalkiraju. Poznato je iz kojeg su jezika proizišli, a često i njihov tvorac, tj. osoba koja ih je prvi put upotrijebila. npr. *crno tržište, državni udar, pranje mozga, viša sila* (Turk, 1994: 40–42).

Ti frazemi popunjavaju velik sloj u frazeologiji europskih jezika. Njima nije uvijek moguće odrediti ishodište i putove širenja. Samo je nekim frazemima motivacija jasna: frazemi biblijskog podrijetla, kršćanskog svjetonazora, frazemi motivirani povijesnim događajem ili ličnošću i, konačno, frazemi novijega datuma na području politike i ekonomije (Turk, 1994: 45).

5. Razgovorni frazemi

Pojavom novih sredstava javnoga priopćavanja, internetskih foruma i blogova pojavljuju se i nove vrste i načini javnoga priopćavanja. Svako novo doba donosi nove riječi, a stare se zaboravljaju i postaju dio pasivnoga rječnika. Osnovno obilježje razgovornih frazema jest stilska sniženost. Razgovorni frazemi imaju obilježja naravnosti, svakodnevnosti, prisnosti i uobičajenosti, a književna sniženost njihovo je semantičko obilježje (Mance, Trtanj, 2010: 175).

Prema Fink-Arsovski (1986: 98), razgovorni frazem ima sljedeća obilježja:

1. ocjensko značenje
2. slikovitost
3. neusiljenost, prirodnost u izražavanju
4. intenzivnije značenje od značenja neutralnih riječi
5. unosi ironičan, šaljiv ili podcjenjivački ton
6. deminutiv u sastavu frazema može utjecati na njegovu stilsku sniženost
7. stilski snižena komponenta u sastavu frazema ukazuje na sniženost frazema u cjelini.

5.1. Razgovorni frazemi s hrvatskim sastavnicama

Noviji razgovorni frazemi s hrvatskim sastavnicama primjeri su poput *koji/kakav lik*, *gladan ko Srbija*, *ubit se k'o životinja*, *lud k'o šiba*, *nabaciti/baciti grbu*, *nabaciti kukavicu*, *biti spaljen* te nisu potvrđeni u hrvatskim frazeološkim i općim rječnicima. Jedan od najpoznatijih uskličnih frazema razgovornoga jezika frazem je *koji/kakav lik!*. *Kakav lik!* sa sobom nosi i pozitivno i negativno značenje. Značenje ovisi o kontekstu u kojem se javlja, ali presudna je i intonacija. Odlikuje ga i varijantnost jer se javlja i u obliku s odnosnom zamjenicom: *koji lik!*. (Mance, Trtanj, 2010: 175–176). Frazemi (*biti*) *dužan kao Grčka* te *gladan kao Srbija* pridjevski su poredbeni frazemi jer imaju pridjev u prvoj sastavnici, a u drugoj sastavnici imenicu koja označava ime države. Glagolski frazem *ubit' se k'o životinja* rabi se u značenju „jako se napiti“, a pojavljuje se i inačica *napit' se k'o životinja*. Veza između prve i druge sastavnice u ovome frazemu nije potpuno nemotivirana – iako životinje ne konzumiraju

alkohol, osoba koja ga konzumira može se početi ponašati kao životinja, onako kako se obično vjerojatno ne bi ponašala (Mance, Trtanj, 2010: 178).

Poredbeni pridjevski frazem *lud ko šiba* svojom sasvim neprozirnom motiviranošću potvrđuje činjenicu da je u frazemima poetska funkcija jezika nadvladala komunikativnu. Šiba, ako ju se svija, može puknuti, a isto tako može „puknuti“ i osoba ako joj se previše „svijaju“ živci (Mance, Trtanj, 2010: 178).

U razgovornome jeziku *kukati* znači jadikovati. *Baciti (nabaciti) kukavicu* označava jadikovanje, žaljenje (Sabljak, 2001). Frazem ima slična značenja kao i glagol „kukati“, a oblik „kukavica“ vjerojatno je dobiven analogijom od glasanja ptice kukavice. Riječ *spaljen* u razgovornome jeziku označuje čudnu, ekscentričnu, luckastu, otkačenu osobu (Sabljak, 2001). *Biti spaljen* vrlo je čest frazem među blogerašima i forumašima, ali je upotrebljavan i kao kolokacija *totalno spaljen*. Frazem *biti spaljen*, osim za opis karaktera, često se upotrebljava i kako bi se opisala neka situacija ili događaj (Mance, Trtanj, 2010: 179).

5.2. Razgovorni frazemi s tudicama

Poznato je da mnoge engleske riječi ulaze u hrvatski jezik, a glasovno su ili djelomice prilagođene ili prilagođene u potpunosti, i hrvatski su frazemi. U razgovornomu se hrvatskomu jeziku pojavilo nekoliko frazema kojima je jedna sastavnica posuđena iz engleskoga jezika: *nije bed, biti kul, prodati spiku, biti fer, biti u trendu* (Mance, Trtanj, 2010: 179). Anglizam *bed* nastao je od engleskoga pridjeva *bad* („loš“), a u hrvatskome jeziku dobio je sklonidbu i postao imenica muškog roda. Frazemi *biti u bedu* i *pasti/padati u bed* dijelom su *Hrvatskog frazeološkog rječnika*. Frazemi *baciti/bacati u bed koga, nije bed, bez beda, bed je komu* nisu uvršteni u rječnik, ali ih opisuje Menac (2007). Usklični frazem *koji bed!*, iako nigdje opisan, zabilježen je u korpusu i označava štetu, sramotu ili nesreću. Anglizam *spika* dolazi od glagola *speak* („govoriti“). Prilagođen je hrvatskom jeziku postavši imenicom ženskoga roda e-vrste. Nisu zabilježeni u hrvatskim frazeološkim rječnicima (Mance, Trtanj, 2010: 179–180).

Anglizam *kul* dolazi od engleskoga pridjeva *cool*, a označuje nešto hladno, mirno; odlično, divno, izvanredno; nešto što je cijenjeno (Sabljak, 2001). Taj se pridjev izvorno prilagodio hrvatskom jeziku i upotrebljava se kao sastavnica u glagolskome frazemu *biti kul* („biti poseban, odličan, drukčiji“). Od anglizama *kul* i *bed* tvore se i glagoli *kulirati, bedirati*

se koji dobivaju i svoj vidski parnjak *skulirati se* i *izbedirati* te glagolski pridjev trpni *skuliran* i *izbediran* (Mance, Trtanj, 2010: 181).

Iz turskoga nam je jezika došla riječ *frka*. Toliko je prilagođena hrvatskom jeziku da se ne osjeća kao tuđa: dobila je gramatički nastavak *-a* i ušla je u sklonidbu imenica ženskoga roda. Turcizam *frka* žargonski označuje „galamu, gužvu, nered, metež; napetost, uzbuđenje“ (Sabljak, 2001). Raširenost je i te imenice velika: upotrebljava se u nekoliko glagolskih frazema, javlja se i kao usklični frazem, imenski frazem te kao fonetska riječ. *Nema frke, napraviti frku, nije frka, frka je komu, koja frka!, bez frke* dio su Sabljakova rječnika žargona. Frazem *nema frke* potvrđen je u *Hrvatskome frazeološkome rječniku*, a Menac (2007) spominje i frazemeski oblik *no frks* kao nekakav mladenački pokus. Zanimajani glagol preveden je na engleski, a imenici *frka* dodan je engleski množinski nastavak. Iako je učestao u korpusu, frazem *frka i panika* nezabilježen je u frazeološkim rječnicima (Mance, Trtanj, 2010: 181).

Riječ *fora* dolazi iz njemačkoga u hrvatski jezik. Osnovni oblik riječi je *vor* što znači „pred“. Riječ *fora* jedna je od inačica njemačke riječi *vor*, a označava „prednost, način, trik, dosjetku, obmanu“ (Sabljak, 2001). Riječ je ušla u sastav nekoliko frazema: *pasti na foru, biti fora, iz fore*. Navedeni su frazemi potvrđeni u *Hrvatskome frazeološkome rječniku*, a u Sabljakovu rječniku pronalazimo oblik *fora je!* koji ima isto značenje kao i frazem *biti fora* (Mance, Trtanj, 2010: 181).

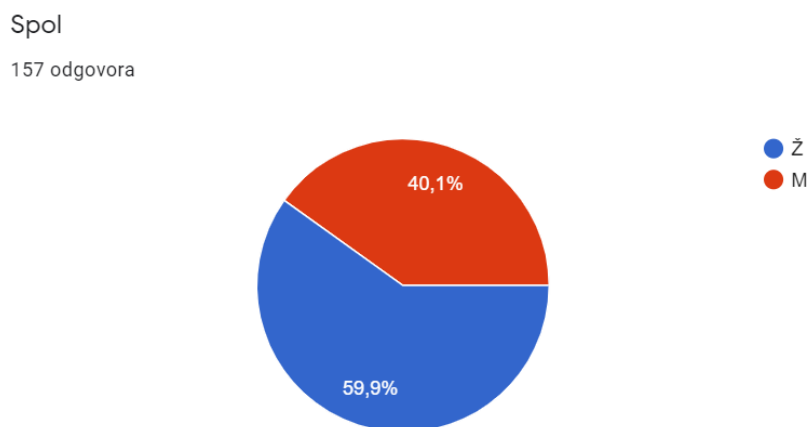
6. Frazemi u razgovornom jeziku mladih

6.1. Opis anketnog upitnika

Anketni se upitnik sastoji od dva pitanja u vezi s osobnim podacima ispitanika (spol i starost ispitanika) te od trideset i devet pitanja povezanih s uporabom i procjenom učestalosti uporabe određenih razgovornih frazema, što je bio i cilj anketnoga upitnika. U nekim su pitanjima ispitanici navodili i druge (slične) inačice odabranih razgovornih frazema. Uzorak anketnog upitnika predstavlja 157 mladih u dobi između 18 i 25 godina, a za provođenje ankete poslužio je program „Google obrasci“. Anketa je provedena u razdoblju od osam dana, odnosno od 14. srpnja do 21. srpnja 2020. godine.

6.2. Analiza anketnog upitnika

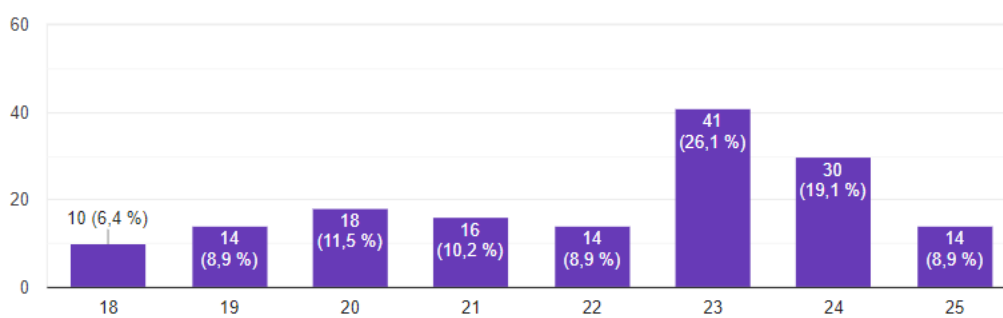
Kao što je već i spomenuto, anketni je upitnik ispunilo 157 ispitanika. Ukupan broj ispitanika ženskoga spola je 94 (što čini 59,9 %), a muškoga 63 (40,1 %).

Slika 1. Spol ispitanika

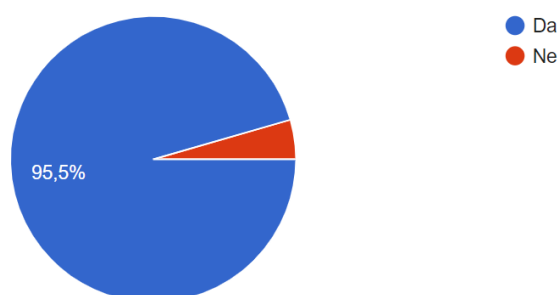
10 ispitanika (6,4 %) ima 18 godina, 14 ispitanika (8,9 %) ima 19 godina, 18 ispitanika (11,5 %) 20 godina, 16 ispitanika (10,2 %) 21 godinu, 14 ispitanika (8,9 %) 22 godine, a 41 ispitanik (26,1 %) 23 godine. Ukupno 30 ispitanika (19,1 %) ima 24 godine, a 14 ispitanika (8,9 %) ima 25 godina.

157 odgovora

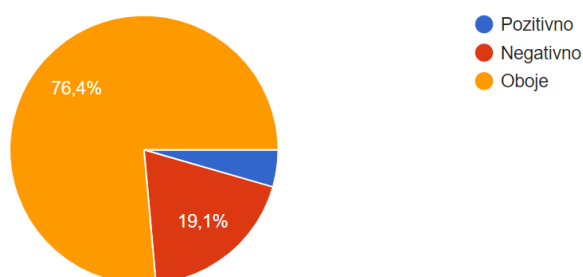
Slika 2. Starost ispitanika

150 ispitanika (95,5 %) upotrebljava frazem „koji/kakav lik“, a 7 ispitanika (4,5 %) ga nikada ne upotrebljava.

Slika 3. Uporaba frazema „koji/kakav lik“

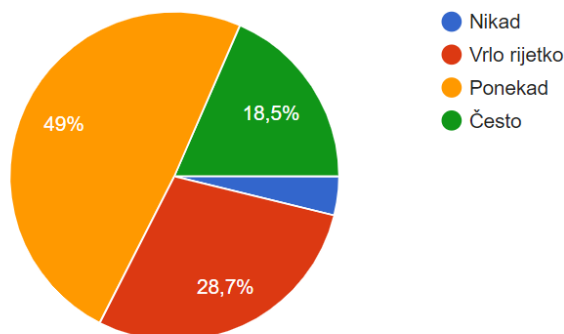
Za 7 ispitanika (4,5 %) frazem „koji/kakav lik“ predstavlja nešto pozitivno, za 30 (19,1 %) nešto negativno, a za 120 (76,4 %) ispitanika i pozitivno i negativno (oboje).

Slika 4. Značenje frazema „koji/kakav lik“

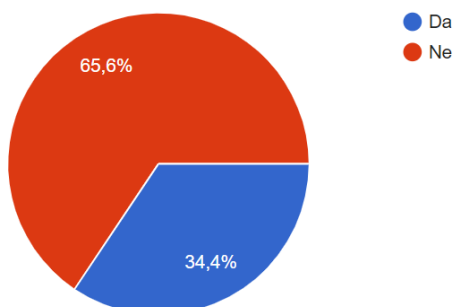

6 ispitanika (3,8 %) frazem „koji/kakav lik“ nikada ne bi upotrijebilo u svome razgovornom jeziku, 45 ispitanika (28,7 %) upotrijebilo bi ga vrlo rijetko, 77 ispitanika (49 %) upotrijebilo bi ga ponekad, a 29 (18,5 %) ispitanika upotrebljava ga često.

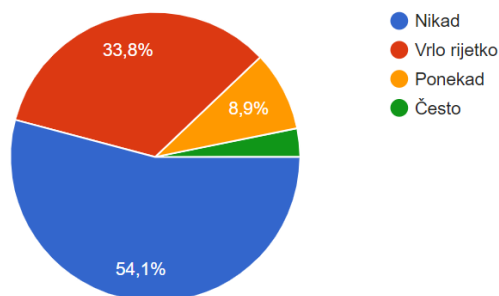
Slika 5. Učestalost uporabe frazema „koji/kakav lik“

Čak 103 ispitanika (65,6 %) frazem „ubit' se k'o životinja“ nikada ne bi upotrijebilo, a 54 (34,4 %) ispitanika ga upotrebljava.

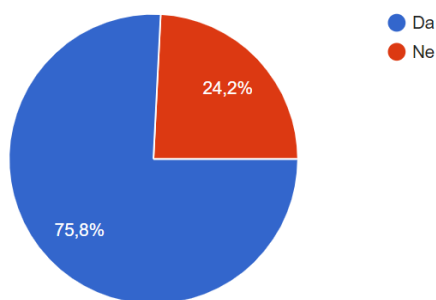
Slika 6. Uporaba frazema „ubit' se k'o životinja“

85 ispitanika (54,1 %) nikada ne bi upotrijebilo frazem „ubit' se k'o životinja“, 53 (33,8 %) upotrijebilo bi ga vrlo rijetko, 14 ispitanika (8,9 %) upotrijebilo bi ga ponekad, a 5 ispitanika (3,2 %) upotrijebilo bi ga često.

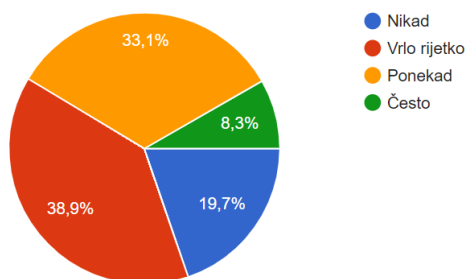
Slika 7. Učestalost uporabe frazema „ubit' se k'o životinja“

Čak 119 ispitanika (75,8 %) upotrijebilo bi frazem „biti spaljen/spaljeno je“ i sl., a 38 ispitanika (24,2 %) ga ne upotrebljava.

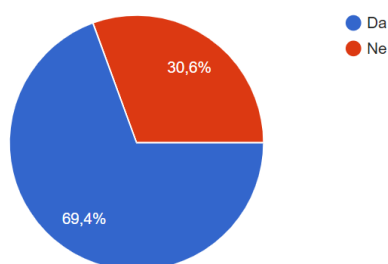
Slika 8. Uporaba frazema „biti spaljen/spaljeno je“ i sl.

61 ispitanik (38,9 %) frazem „biti spaljen/spaljeno je“ i sl. vrlo bi rijetko upotrijebilo u svome razgovornom jeziku, 52 ispitanika (33,1 %) upotrijebilo bi ga ponekad, 31 ispitanik (19,7 %) nikada ga ne upotrebljava, a 13 ispitanika (8,3 %) upotrebljava ga često.

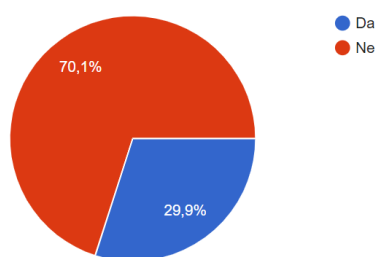
Slika 9. Učestalost uporabe frazema „biti spaljen/spaljeno je“ i sl.

109 ispitanika (69,4 %) upotrebljava frazem „lud k'o šiba“, a 48 ispitanika (30,6 %) ga ne upotrebljava.

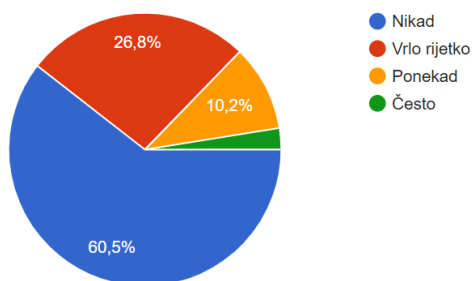
Slika 10. Uporaba frazema „lud k'o šiba“

Čak 110 ispitanika (70,1 %) u svome razgovornom jeziku upotrebljava frazem „prodati spiku“, a 47 ispitanika (29,9 %) ga ne upotrebljava.

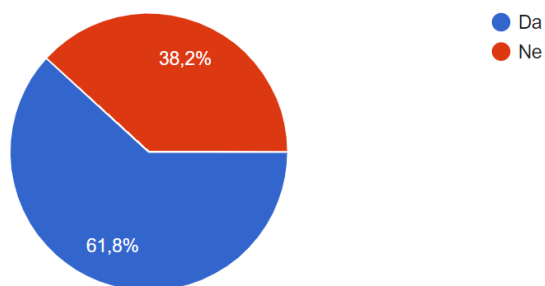
Slika 11. Uporaba frazema „prodati spiku“

95 ispitanika (60,5 %) nikada ne upotrebljava frazem „prodati spiku“, 42 ispitanika (26,8 %) upotrebljava ga vrlo rijetko, 16 ispitanika (10,2 %) upotrebljava ga ponekad, a 4 ispitanika (2,5 %) često.

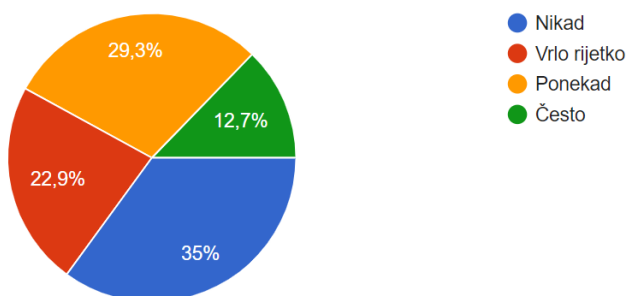
Slika 12. Učestalost uporabe frazema „prodati spiku“

97 ispitanika (61,8 %) koristi se frazemima „frka i panika“ te „nije frka“, dok se 60 ispitanika (38,2 %) njima ne koriste.

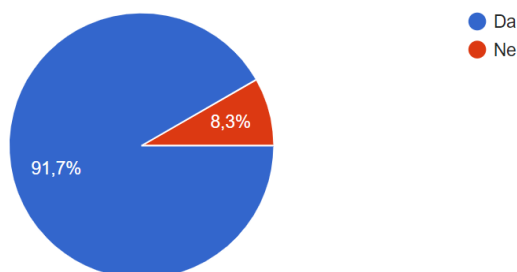
Slika 13. Uporaba frazema „frka i panika“ te „nije frka“

55 ispitanika (35 %) nikada ne upotrebljava frazeme „frka i panika“ te „nije frka“ u svome razgovornom jeziku, 46 (29,3 %) upotrebljava ponekad, 36 (22,9 %) upotrebljava vrlo rijetko, a 20 ispitanika (12,7 %) ove frazeme upotrebljava često.

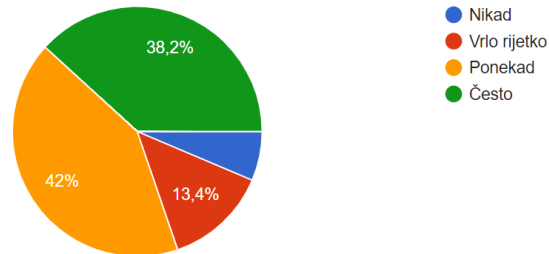
Slika 14. Učestalost uporabe frazema „frka i panika“ te „nije frka“

144 ispitanika (91,7 %) upotrebljava frazeme „pasti na foru“, „iz fore“ te „fora je“, a 13 ispitanika (8,3 %) ih ne upotrebljava.

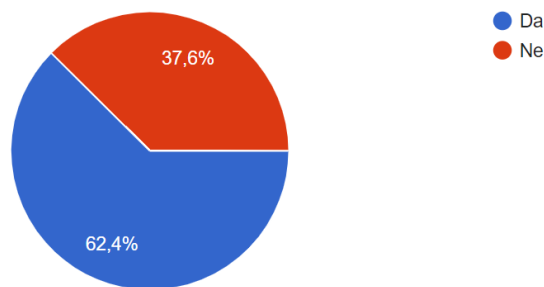
Slika 15. Uporaba frazema „pasti na foru“, „iz fore“ te „fora je“

66 ispitanika (42 %) frazeme „pasti na foru”, „iz fore” te „fora je” koristi ponekad, 60 (38,2 %) njima se koristi često, 21 (13,4 %) njima se koristi vrlo rijetko, a 10 ispitanika (6,4 %) nikad.

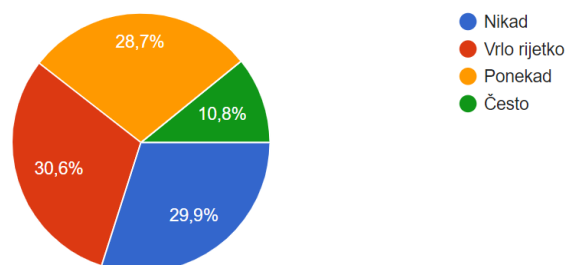
Slika 16. Učestalost uporabe frazema „pasti na foru”, „iz fore”, „fora je”

98 ispitanika (62,4 %) upotrebljava frazem „sve u šesnaest”, a 59 ispitanika (37,6 %) ispitanika ga ne upotrebljava.

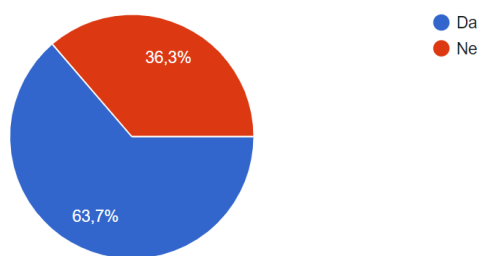
Slika 17. Uporaba frazema „sve u šesnaest“

48 ispitanika (30,6 %) frazem „sve u šesnaest“ upotrebljava vrlo rijetko, 47 (29,9 %) nikad, 45 (28,7 %) ponekad, a 17 ispitanika (10,8 %) često.

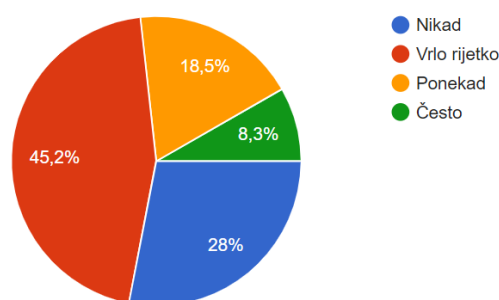
Slika 18. Učestalost uporabe frazema „sve u šesnaest“

100 ispitanika (63,7 %) upotrebljava frazem „desna ruka”, a 57 (36,3 %) ne upotrebljava.

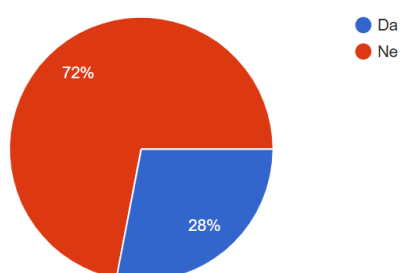
Slika 19. Uporaba frazema „desna ruka“

71 ispitanik (45,2 %) frazem „desna ruka“ upotrebljava vrlo rijetko, 44 (28 %) nikad, 29 (18,5 %) ponekad, a 13 ispitanika (8,3 %) često.

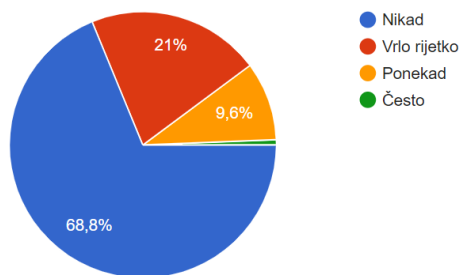
Slika 20. Učestalost uporabe frazema „desna ruka“

113 ispitanika (72 %) upotrijebilo bi frazem „mesti pred svojom kućom/vratima“, a 44 ispitanika (28 %) ga ne upotrebljava.

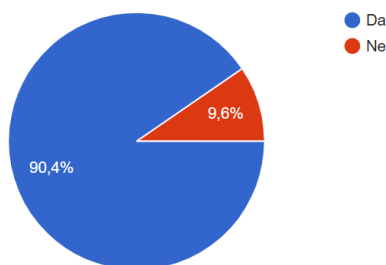
Slika 21. Uporaba frazema „mesti pred svojom kućom/vratima“

108 ispitanika (68,8 %) nikad ne bi upotrijebili frazem „mesti pred svojom kućom/vratima“, 33 (21 %) vrlo rijetko, 15 (9,6 %) ponekad, a 1 ispitanik često (0,6 %).

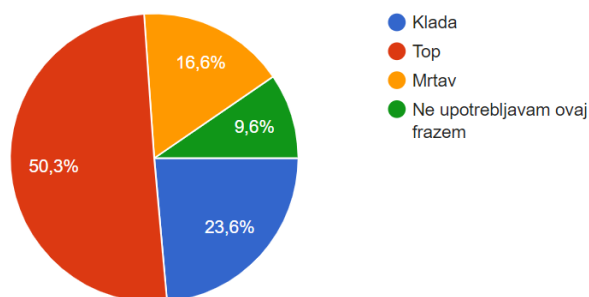
Slika 22. Učestalost uporabe frazema „mesti pred svojom kućom/vratima“

142 ispitanika (90,4 %) u svome razgovornom bi jeziku upotrijebilo frazem „zaspati kao klada/top/mrtav“, a 15 ispitanika (9,6 %) ne bi upotrijebili ovaj frazem.

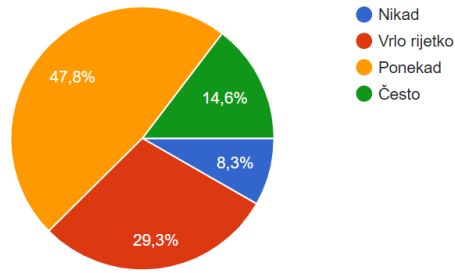
Slika 23. Uporaba frazema „zaspati kao klada/top/mrtav“

Na pitanje koji dio frazema („klada“, „top“ ili „mrtav“) češće upotrebljavaju, 79 (50,3 %) je ispitanika odgovorilo „top“, 37 ispitanika (23,6 %) „klada“, 26 ispitanika (16,6 %) „mrtav“, a 15 ispitanika (9,6 %) ne upotrebljava taj frazem.

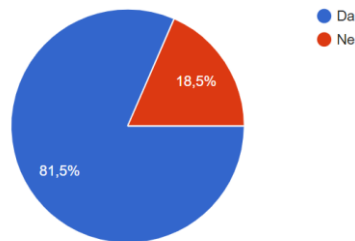
Slika 24. Uporaba imenica „klada“, „top“ i „mrtav“ u frazemu „zaspati kao klada/top/mrtav“

Frazem „zaspati kao klada/top/mrtav“ 75 ispitanika (47,8 %) upotrebljava ponekad, 46 (29,3 %) vrlo rijetko, 23 (14,6 %) često, a 13 (8,3 %) nikad.

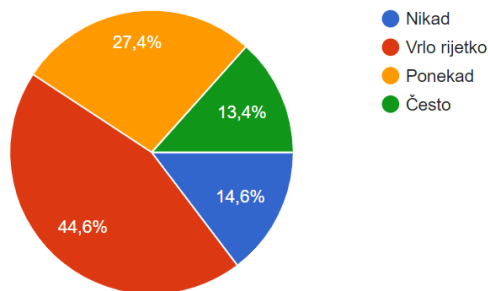
Slika 25. Učestalost uporabe „zaspati kao klada/top/mrtav“

Frazem „praviti iz/od muhe slona“ upotrebljava 128 ispitanika (81,5 %), a 29 (18,5 %) ispitanika ne upotrebljava.

Slika 26. Uporaba frazema „praviti iz/od muhe slona“

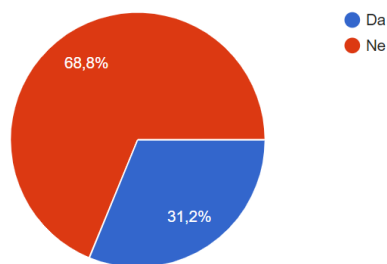
Frazem „praviti iz/od muhe slona“ vrlo rijetko upotrebljava 70 ispitanika (44,6 %), 43 (27,4 %) ponekad, 23 (14,6 %) nikad, a 21 (13,4 %) često.

Slika 27. Učestalost uporabe frazema „praviti iz/od muhe slona“

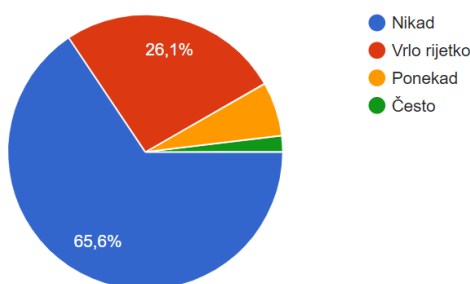
Frazem „krokodilske suze“ ne upotrebljava 108 ispitanika (68,8 %), a preostali dio ispitanika (49 ispitanika, odnosno 31,2 %) ga ne upotrebljava.

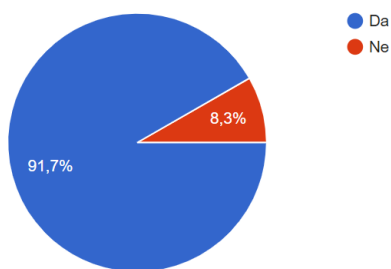
Slika 28. Uporaba frazema „krokodilske suze“

Frazem „krokodilske suze“ u svome razgovornom jeziku nikad ne upotrebljava 103 ispitanika (65,6 %), vrlo rijetko 41 ispitanik (26,1 %), 10 (6,4 %) ponekad, a 3 ispitanika (1,9 %) često.

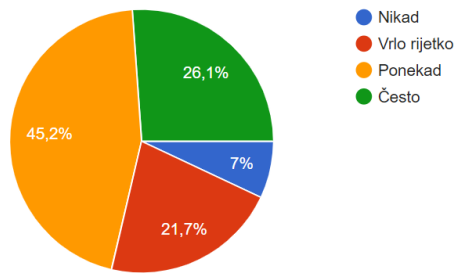
Slika 29. Učestalost uporabe frazema „krokodilske suze“

Frazem „živ i zdrav“ upotrebljava 144 ispitanika (91,7 %), a 13 (8,3 %) ne upotrebljava.

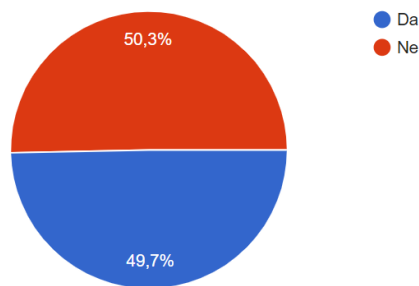
Slika 30. Uporaba frazema „živ i zdrav“

Frazem „živ i zdrav“ u svome razgovornom jeziku ponekad upotrebljava 71 ispitanik (45,2 %), 41 (26,1 %) često, 34 (21,7 %) vrlo rijetko, a 11 ispitanika (7 %) nikad.

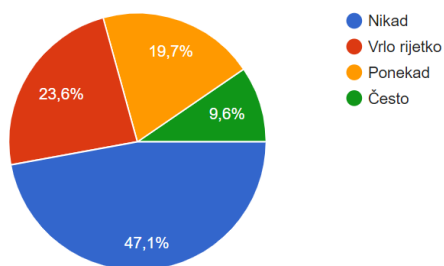
Slika 31. Učestalost uporabe frazema „živ i zdrav“

Uporaba frazema „za pod zub“ gotovo je izjednačena. Ne upotrebljava ga 79 ispitanika (50,3 %), a 78 ispitanika (49,7 %) ga upotrebljava.

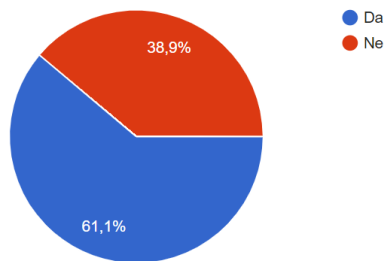
Slika 32. Uporaba frazema „za pod zub“

Frazem „za pod zub“ u svome razgovornom jeziku nikad ne upotrebljava 74 ispitanika (47,1 %), vrlo rijetko 37 (23,6 %), 31 (19,7 %) ponekad, a 15 ispitanika (9,6 %) često.

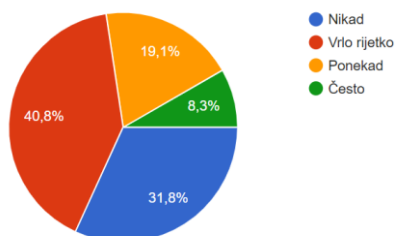
Slika 33. Učestalost uporabe frazema „začarani krug“

Frazem „začarani krug“ upotrebljava 96 ispitanika (61,1 %), a 61 (38,9 %) ne upotrebljava.

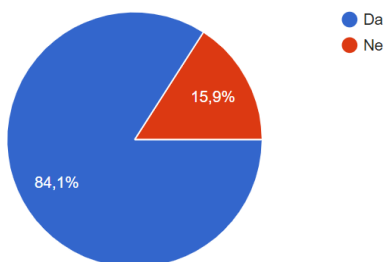
Slika 34. Uporaba frazema „začarani krug“

64 ispitanika (40,8 %) frazem „začarani krug“ upotrebljava vrlo rijetko, 50 (31,8 %) nikad, 30 (19,1 %) ponekad, a 13 ispitanika (8,3 %) često.

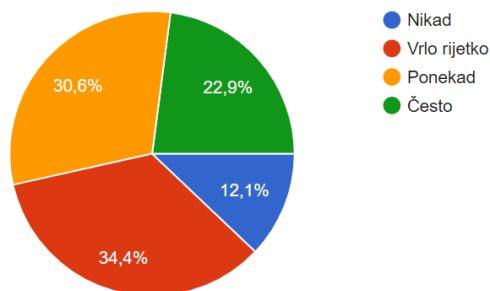
Slika 35. Učestalost uporabe frazema „začarani krug“

U svome razgovornom jeziku frazem „dobar u duši“ upotrebljava 132 ispitanika (84,1 %), a 25 ispitanika (15,9 %) ga ne upotrebljava.

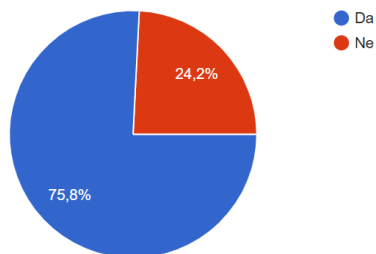
Slika 36. Uporaba frazema „dobar u duši“

Frazem „dobar u duši“ vrlo rijetko upotrebljava 54 ispitanika (34,4 %), 48 (30,6 %) ponekad, 36 (22,9 %) često, a 19 ispitanika (12,1 %) nikad.

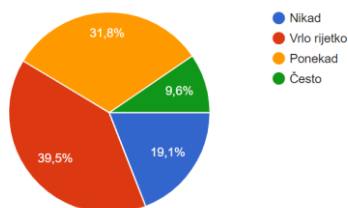
Slika 37. Učestalost uporabe frazema „dobar u duši“

Frazem „čovjek od riječi“ upotrebljava 119 ispitanika (75,8 %), a ne upotrebljava ga 38 ispitanika (24,2 %).

Slika 38. Uporaba frazema „čovjek od riječi“

Frazem „čovjek od riječi“ u svome razgovornom jeziku vrlo rijetko upotrebljava 62 ispitanika (39,5 %), 50 (31,8 %) ponekad, 30 (19,1 %) nikad, a 15 ispitanika (9,6 %) često upotrebljava taj frazem.

Slika 39. Učestalost uporabe frazema „čovjek od riječi“

U anketi su bila i dva pitanja koja uključuju tzv. „tekst dugog odgovora“. Prvo se pitanje odnosilo na uporabu nekog drugog frazema koji ima slično značenje kao frazem „ubit' se k'o životinja“. 73 je ispitanika (46,5 %) odgovorilo da ne upotrebljava taj frazem ili da ne upotrebljava nikakvu drugu inačicu toga frazema. Primjeri poput „ubit' se k'o stoka“, „ubit' se k'o majka“, „sabit'/ubit'/najest' se k'o svinja“, „ubit' se kao pas“, „prebio se kao mačka“, „razbit se k'o konj“, „najela se kao prase“, „ubit se k'o krava“, „ubit' se k'o budala“, „otelio kao krava“,

„sašio se k'o budala“, „pijan k'o deva“ itd. predstavlja velik broj odgovora (49 ispitanika, odnosno 31,2 %). Neki ispitanici (23 ispitanika, odnosno 14,6 %) ovaj frazem koristi isključivo s glagolima, npr. „olešit' se“, „razvalila sam se“, „sabiti se“, „pobiti se“, „sastaviti se“, „sašiti se“, „olešiti se“, „ubit' se“, „uništiti se“, „ušit' ću se“, „otelit' se“, „smrskat se“, „crkla sam“, „razbit' ću se“, „strgat' se“, „ranit' se“... Neki su ispitanici (12 ispitanika, odnosno 7,6 %) dali i vrlo neobične odgovore, npr. „sašit' se ko haljinica (za maturalnu)“, „sravniti se sa zemljom“, „razbio se k'o beba zvečku“, „resetirat' se na tvorničke postavke“, „rastavit' se na proste faktore“, „izbit' se iz cipela“, „spast će mi lanac“, „razbijen kao tanjur“...

Drugo je pitanje koje uključuje „tekst dugog odgovora“ glasilo: „Upotrebljavate li neki drugi razgovorni frazem koji ima slično značenje kao frazem „lud k'o šiba“? Ako da, koji?“. Frazem „lud k'o šiba“, kao i neki drugi frazem slična značenja, ne upotrebljava 76 ispitanika (48,4 %). Frazem „lud/munjen/spaljen k'o struja“ upotrebljava 29 ispitanika (18,5 %), „lud ko puška“ 14 ispitanika (8,9 %), „puk'o k'o kokica“ 8 ispitanika (5,1 %), „lud sto gradi“ 5 ispitanika (3,1 % ispitanika) te nekih rjeđih odgovora poput „lud kao kupus“, „glup k'o stup“, „lud 100 na sat“, „lud kao pas“, „lud k'o letva“, „lik je izgorio“, „puk'o je“, „opaljen u glavu“, „lud k'o šaka u glavi“, „lud do boli“, „lud ko šaš“, „odljepio je“...

Valja napomenuti i da nema većih razlika u uporabi i učestalosti uporabe razgovornih frazema s obzirom na spol ispitanika. Čak 95,5 % ispitanika u svome se razgovornom jeziku koristi frazemom „koji/kakav lik“, 91,7 % koristi se frazemom „pasti na foru“, „iz fore“, „fora je“ te frazemom „živ i zdrav“, a 90,4 % frazemom „zaspati kao klada/top/mrtav“. Dakle, ta su četiri razgovorna frazema najzastupljenija uporabom kod ispitanika, što je u skladu s očekivanjima. Ono što najviše iznenađuje je mali ukupni postotak učestalosti uporabe frazema „prodati spiku“, „ubit' se k'o životinja“ te „spaljeno je“ jer je početna pretpostavka bila da će se i tim frazemima ispitanici koristiti u velikoj mjeri. Po uporabi slijede frazemi „čovjek od riječi“, „dobar u duši“ te „nije frka“, što također ne iznenađuje. S opcijom „često“ najčešće su označeni frazemi „pasti na foru“, „iz fore“ ili „fora je“ (38,2 % ispitanika), zatim slijedi frazem „živ i zdrav“ (26,1 % ispitanika) te frazem „dobar u duši“ (22,9 %). S druge strane, s opcijom „nikad“ najčešće su označeni frazemi „mesti pred svojom kućom/vratima“ (68,8 %), „krokodilske suze“ (65,6 %) te „prodati spiku“ (60,5 %). Kod tih je frazema uočen i velik broj oznaka opcije „vrlo rijetko“, kao i kod frazema „ubit' se k'o životinja“, „sve u šesnaest“, „desna ruka“ te „začarani krug“. U skladu je s očekivanjima da su frazemi „mesti pred svojom kućom/vratima“, „krokodilske suze“, „sve u šesnaest“, „desna ruka“ te „začarani krug“ najmanje zastupljeni u razgovornom jeziku mladih jer je početna pretpostavka da su prisutniji

u razgovornom jeziku ljudi srednje ili starije životne dobi. Međutim, ne može se reći da su ti frazemi na zalasku uporabe općenito te tako na putu prelaska u pasivni fond samo zato što nisu dijelom razgovornog jezika mladih.

Pretpostavka je bila i da ispitanici od 23 do 25 godina u nešto manjoj mjeri upotrebljavaju sve razgovorne frazeme općenito, što je i potvrđeno jer često odabiru opciju „nikad“ ili „vrlo rijetko“. Naravno, očekivalo se i da će neke frazeme „mlađi“ upotrebljavati češće, a „stariji“ rjeđe i obratno. Potvrdili su to frazemi poput „ubit' se k'o životinja“, „biti spaljen“ ili „spaljeno je“, „zaspati kao top/klada/mrtav“ koje ispitanici od 23 do 25 godina najčešće označuju s opcijama „nikad“ ili „vrlo rijetko“, a ispitanici od 18 do 22 godine najčešće označuju s opcijama „ponekad“ ili „često“. S druge strane, ispitanici od 18 do 22 godine manje upotrebljavaju frazeme poput „čovjek od riječi“, „dobar u duši“ te „začarani krug“ jer ih najčešće označuju s opcijama „nikad“ ili „vrlo rijetko“. Ispitanici od 23 do 25 godina upotrebljavaju ih u nešto većoj mjeri jer ih najčešće označuju s opcijama „ponekad“ ili „često“. Dakle, iz navedenih se rezultata uistinu može zaključiti da razgovorni frazemi u manjoj ili većoj mjeri, ovisno o pojedinim primjerima razgovornih frazema, čine dio razgovornog jezika mladih.

7. Zaključak

Frazeologija je relativno mlada lingvistička disciplina koja proučava ustaljene izraze u okviru jednoga (ili više) jezika, a početci joj sežu u srednji vijek. U Hrvatskoj se frazeologija počela proučavati tek početkom 70-ih godina 20. stoljeća, za što su ponajviše zaslužni Josip Matešić, Željka Fink-Arsovski te Antica Menac. Hrvatsko se jezikoslovlje može pohvaliti i s dvama frazeloškim rječnicima. Prvi je frazeološki rječnik hrvatskoga jezika (tada i srpskoga) rječnik Josipa Matešića iz 1982. *Hrvatski frazeološki rječnik* objavljuju Menac, Fink-Arsovski i Venturin 2003. Želja je urednika frazeoloških rječnika frazeme hrvatskoga jezika učiniti dostupnijima i učestalijima u upotrebi te, naravno, spasiti ih od prelaska u pasivni fond.

U anketnom je upitniku ispitana uporaba i učestalost uporabe nekih novijih razgovornih frazema, što je i cilj anketnoga upitnika. Analiza odgovora dobivenih na uzorku od 157 ispitanika u dobi između 18 i 25 godina pokazuje da nema većih razlika u uporabi razgovornih frazema s obzirom na spol ispitanika. Početne pretpostavke o rezultatima anketnog upitnika uglavnom su točne. Jedna je pretpostavka bila da će neki razgovorni frazemi prevladavati u uporabi, odnosno biti označeni s opcijom „često“. Čak 95,5 % ispitanika u svome se razgovornom jeziku koristi frazemom „koji/kakav lik“, 91,7 % koristi se frazemom „pasti na foru“, „iz fore“, „fora je“ te frazemom „živ i zdrav“, a 90,4 % frazemom „zaspati kao klada/top/mrtav“. Ono što je iznenadilo bio je mali postotak ukupne učestalosti uporabe frazema poput „prodati spiku“, „ubit' se k'o životinja“ te „spaljeno je“ jer je i za njih bio očekivan velik postotak. Druga je pretpostavka bila da ispitanici od 23 do 25 godina u nešto manjoj mjeri upotrebljavaju razgovorne frazeme općenito, što je i potvrđeno jer, uzevši u obzir sve frazeme navedene u anketi, često odabiru opciju „nikad“ ili „vrlo rijetko“. Očekivalo se i da će neke frazeme „mlađi“ upotrebljavati češće, a „stariji“ rjeđe i obratno. Neki su primjeri to i potvrdili. Konačno, glavna je pretpostavka bila da se u većoj mjeri ispitanici oba spola koriste tim odabranim razgovornim frazemima. Dokazuje to povelik broj označavanja opcija „često“ i „ponekad“ na gotovo svim primjerima odabranih razgovornih frazema.

8. Literatura

1. Berbić Kolar, Emina 2018. „O frazeologiji i frazemima općenito“, u: *U jezik uronjeni*, zbornik posvećen Ireni Vodopiji / Smajić, Dubravka; Krumes, Irena; Mance, Nina, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Osijek, str. 215–226.
2. Fink-Arsovski, Željka 1986. „Neke odrednice kolokvijalnog frazeologizma“, *Strani jezici*, XV/I., 98–102.
3. Fink-Arsovski, Željka 2002. *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*, FF Press, Zagreb.
4. Kolenić, Ljiljana 1998. *Riječ o riječima: iz hrvatske leksikologije i frazeologije 17. i 18. stoljeća*, Pedagoški fakultet, Osijek.
5. Kolenić, Ljiljana 2006. *Riječi u svezama: povijest hrvatske frazeologije*, Ogranak Matice hrvatske Osijek, Osijek.
6. Kovačević, Barbara 2012. *Hrvatski frazemi od glave do pete*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb.
7. Kovačević, Barbara; Ramadanović, Ermina 2013. „Frazemske polusloženice (od rječnika preko tvorbe do pravopisa i obratno)“, *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 39/1, 271–291.
8. Mance, Nina; Trtanj, Ivana 2010. „Noviji razgovorni frazemi“, *Jezik*, 57, 5, 175–184.
9. Matešić, Josip 1978. „O poredbenom frazemu u hrvatskom jeziku“, *Filologija*, 8, 211–217.
10. Matešić, Josip 1982. „Frazem kao posljedica značenjske preinake riječi“, *Filologija*, 11, 405–413.
11. Matešić, Josip 1982. *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*, Školska knjiga, Zagreb.
12. Menac, Antica 1978. „Neka pitanja u vezi s klasifikacijom frazeologije“, *Filologija*, 8, 219–225.
13. Menac, Antica 1994. „Frazeologija u različitim tipovima jednojezičnih hrvatskih rječnika“, *Filologija*, 22–23, 161–168.
14. Menac, Antica 2007. *Hrvatska frazeologija*, Knjigra d.o.o., Zagreb.
15. Menac, Antica; Fink-Arsovski, Željka; Venturin, Radomir, 2003. *Hrvatski frazeološki rječnik*, Naklada Ljevak, Zagreb.
16. Opašić, Maja 2011. „Od a do ž o istraživanjima hrvatske frazeologije“, *Flumimensia*, 23, 2, 188–190.

17. Sabljak, Tomislav 2001. *Rječnik hrvatskoga žargona*, V. B. Z., Zagreb.
18. Tafra, Branka 2005. „Frazeološki izazovi“, *Jezik*, 52, 2, 48–61.
19. Turk, Marija 1994. „Naznake o podrijetlu frazema“, *Fluminensia*, 6, 1–2, 37–47.
20. Vajs, Nada; Zečević, Vesna 1994. „Frazeologija u Rječniku hrvatskoga književnog jezika“, *Filologija*, 22–23, 175–185.

9. Prilog – anketni upitnik

Poštovana/i,

pred Vama je anketni upitnik u okviru diplomskog rada na temu „Frazemi u razgovornom jeziku“. Cilj je anketnog upitnika ispitivanje uporabe frazema u razgovornom jeziku mladih u dobi između 18 i 25 godina. Bila bih Vam vrlo zahvalna ako biste anketu ispunili što preciznije i iskrenije.

Unaprijed hvala!

1. Spol:
Ž
M
2. Koliko imate godina? _____
3. Biste li ikada u svome razgovornom jeziku upotrijebili frazem „koji/kakav lik“?
Da
Ne
4. Znači li frazem „koji/kakav lik“ za Vas nešto pozitivno, negativno ili oboje?
Pozitivno
Negativno
Oboje
5. Procijenite uporabu frazema „koji/kakav lik“ u svome razgovornom jeziku.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad
Često
6. Biste li ikada u svome razgovornom jeziku upotrijebili frazem „ubit' se k'o životinja“?
Da
Ne
7. Upotrebljavate li neki drugi razgovorni frazem koji ima slično značenje kao frazem „ubit' se k'o životinja“? Ako da, koji? _____
8. Procijenite uporabu frazema „ubit' se k'o životinja“ u svome razgovornom jeziku.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad
Često
9. Biste li ikada u svome razgovornom jeziku upotrijebili frazem „biti spaljen/spaljeno je“ i sl.?
Da
Ne
10. Procijenite uporabu frazema „biti spaljen/spaljeno je“ i sl. u svome razgovornom jeziku.
Da
Ne
11. Biste li ikada u svome razgovornom jeziku upotrijebili frazem „lud k'o šiba“?
Da
Ne
12. Upotrebljavate li neki drugi razgovorni frazem koji ima slično značenje kao frazem „lud k'o šiba“? Ako da, koji? _____

13. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazem „prodati spiku”?
Da
Ne
14. Procijenite uporabu frazema „prodati spiku” u svome razgovornom jeziku.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad
Često
15. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazeme „frka i panika”, „nije frka”?
Da
Ne
16. Procijenite uporabu „frka i panika”, „nije frka” u svome razgovornom jeziku.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad
Često
17. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazeme „pasti na foru”, „iz fore”, „fora je”?
Da
Ne
18. Procijenite uporabu frazema „pasti na foru”, „iz fore”, „fora je” u svome razgovornom jeziku.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad
Često
19. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazem „sve u šesnaest”?
Da
Ne
20. Procijenite uporabu frazema „sve u šesnaest” u svome razgovornom jeziku.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad
Često
21. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazem „desna ruka”?
Da
Ne
22. Procijenite uporabu frazema „desna ruka” u svome razgovornom jeziku.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad
Često
23. Biste li u svome razgovornom jeziku upotrijebili frazem „mesti pred svojom kućom/vratima”?
Da
Ne
24. Procijenite uporabu frazema „mesti pred svojom kućom/vratima” u svome razgovornom jeziku.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad

- Često
25. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazem „zaspati kao klada/top/mrtav“?
Da
Ne
26. Koji dio frazema češće upotrebljavate: „klada“, „top“ ili „mrtav“?
Klada
Top
Mrtav
Ne upotrebljavam ovaj frazem
27. Procijenite uporabu frazema „zaspati kao klada/top/mrtav“.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad
Često
28. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazem „praviti iz/od muhe slona“?
Da
Ne
29. Procijenite uporabu frazema „praviti iz/od muhe slona“.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad
Često
30. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazem „krokodilske suze“?
Da
Ne
31. Procijenite uporabu frazema „krokodilske suze“ u svome razgovornom jeziku.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad
Često
32. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazem „živ i zdrav“?
Da
Ne
33. Procijenite uporabu frazema „živ i zdrav“ u svome razgovornom jeziku.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad
Često
34. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazem „za pod zub“?
Da
Ne
35. Procijenite uporabu frazema „za pod zub“ u svome razgovornom jeziku.
Nikad
Vrlo rijetko
Ponekad
Često
36. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazem „začarani krug“?
Da

- Ne
37. Procijenite uporabu frazema „začarani krug” u svome razgovornom jeziku.
- Nikad
  - Vrlo rijetko
  - Ponekad
  - Često
38. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazem „dobar u duši”?
- Da
  - Ne
39. Procijenite uporabu frazema „dobar u duši” u svome razgovornom jeziku.
- Nikad
  - Vrlo rijetko
  - Ponekad
  - Često
40. Upotrebljavate li u svome razgovornom jeziku frazem „čovjek od riječi”?
- Da
  - Ne
41. Procijenite uporabu frazema „čovjek od riječi” u svome razgovornom jeziku.
- Nikad
  - Vrlo rijetko
  - Ponekad
  - Često